Kırgızistan'da Bitmeyen Devrim mi, Fillerin Tepişmesi mi?

*Dr. Ali ASKER**

Bağımsızlıktan "Lale Devrimi"ne

Kırgızistan'da Sovyetler Birliği'nin dağılma sürecine girmesinden bağımsızlığın ilanına dek geçen süre zarfında kayda değer herhangi bir hareketlilik gözlemlenmemiştir. 1990'da iktidara gelen Asker Akayev SSCB konusunda oldukça iyimser ve olumlu bir tutum sergilemiştir. 17 Mart 1991 tarihinde yenilenmiş Birlik Anlaşmasıyla ilgili referandumda Kırgızistan seçmenlerinin %88'i Birliğin devamı lehinde oy kullanmıştır. Ağustos 1991'de ise A.Akayev yönetimi Moskova'daki perestroyka karşıtı darbeyi desteklemiştir. Moskova darbesi bastırıldıktan sonra M.Gorbaçov, A. Akayev'e SSCB Devlet Başkanı vekili görevini önermiştir. Fakat Sovyetler Birliğinin dağılacağı çok açık şekilde belli olduğundan A.Akayev bu öneriyi geri çevirmiştir.[1]

31 Ağustos 1991 tarihinde Kırgızistan, Yüksek Sovyeti SSCB'den ayrılma kararı alarak Kırgızistan'ın bağımsızlığını ilan etmiştir. Bundan sonra A.Akayev Ekim 1991'de genel seçimle ve Ocak 1994'de referandumla cumhurbaşkanlığını bir daha onaylatmıştır. Daha sonra 1995 yılında Akayev ikinci kez bu göreve seçilmiştir. A.Akayev döneminde diğer Orta Asya cumhuriyetleriyle kıyaslandığında Kırgızistan'da daha ılımlı bir rejimin varlığı söz konusuydu. Fakat bu dönem Kırgızistan açısından bir demokratikleşme süreci sayılamaz. Bu dönemde iktidarı seçimle devretmek geleneği başlatılamadı. Bilakis A.Akeyev iktidarı elden vermemek için değişik "yasal" formüller ve taktikler geliştirmek yolunu tercih etti. 24 Mart 2005 tarihinde gerçekleşen "Lale devrimi" sonucunda A.Akeyev iktidardan düşürüldü ve yurt dışına kaçmak zorunda kaldı.

K. Bakiyev'in İcraatları ve "Kanlı Devrim"e Uzayan Yol

Temmuz 2005'te Bakiyev ezici bir çoğunlukla cumhurbaşkanı seçildi. Fakat o, iktidara geldikten sonra yaptığı icraatlarla ülkeyi daha da kötü duruma düşürdü. Bakiyev'in iktidarda kalma yöntemi A.Akayev'den daha sertti. Demokrasiyi savunarak bir devrimle gelmesine rağmen anti-demokratik uygulamalarıyla döneme damgasını vurmuştur.

Bakiyev iktidarını pekiştirmek için kendi yakınlarını önemli makamlara yerleştirme, muhalif sesleri baskı ve yıldırmayla susturma, yolsuzluk ve rüşvet sayesinde ailesi ve yakınlarını zenginleştirme yolunu seçmiştir.

Aralık 2007'de yapılan parlamento seçimlerinde hile ve yolsuzluklar yaşanmıştır. Temmuz 2009'da Bakiyev yeniden cumhurbaşkanı seçilmiştir. Seçilirken oyların %77'sini kazandığını ilan etmesi, muhalefetin talepleri karşısında diyalog yolunu değil, baskı ve yıldırma yöntemini seçmesi ayaklanmaya giden yolu daha da kısaltmıştır. Ocak 2010'da muhalefet liderlerinden İs-

* 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü Rusya-Avrasya Araştırmaları Merkezi Başkanı

1 Armaoğlu, F., 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, s. 942.

mail İsakov, yolsuzluk gerekçesiyle 8 yıl hapis cezasına çarptırılınca, muhalifler açlık grevlerine başlamıştır. [2] Muhalefet 24 Mart 2010'da "Lale Devrimi" yıldönümünde, Bakiyev'in istifası talebiyle mücadeleye başlayacaklarını açıklamışlardır. Bakiyev buna karşılık Mart ayında bir halk kurultayı çağırarak, muhalefete adeta gözdağı vermek istedi. Fakat bu kurultay Sovyet döneminin kurultaylarından farklı değildi.[3] 6-7 Nisanda patlak veren ayaklanmada isyancılar, Talas kenti ile Narın, Issık Göl ve Bişkek çevresindeki ilçe ve kentlerde kontrolü ele geçirmiş, valiler ve belediye başkanları rehin alınmıştır. Ardından Bişkek'teki hükümet binaları da basılmış, başsavcılık binası yakılmış ve parlamento binası ele geçirilmiştir.[4] Durumun kontrolden çıktığını gören Bakiyev Bişkek'i terk ederek ülkenin güneyine gitmiştir. Yönetimi ele alan muhalefet dışişleri eski bakanı Roza Otunbayeva'nın başkanlığında bir geçici hükümet oluşturmuştur.

Anlamsız Direniş

Bakiyev ülkenin güneyine giderek taraftar toplamak ve indiği koltuğa yeniden oturmak istiyordu. BBC Rusya bölümü muhabirinin sorularını yanıtlayan Bakiyev kendisinin hala yasal olarak cumhurbaşkanı görevinde bulunduğunu ve muhalefetle görüşmelere hazır olduğunu açıklamıştır.[5] Geçici Hükümet ise Bakıyev'e istifa etmesi çağrısında bulunmuştur. Geçici hükümetin savunma bakanı İsmail İsakov, silahlı kuvvetlerin ve sınır muhafızlarının kontrolleri altında olduğunu "askeri gücün bir daha asla iç meseleleri çözmek için kullanılmayacağını" açıklamıştır[6] Fa-

2 http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2010/04/100408_kyrgz_update2.shtml

3 Ali Asker, Kırgızistan: Devrim Bitti (mi?, http://21yyte.org/tr/yazi.aspx?ID=4008&kat1=1, 15.04.2010.

4 Nerdun Hacıoğlu, Kuzey-Güney savaşı, Hürriyet, 08.04.2010.

5 В центре столицы Кыргызстана ведется активная перестрелка, http://24.kg/community/71520-v-centre-stolicy-kyrgyzstana-vedetsya-aktivnaya.html

6 Bişkek'te meclis feshedildi, Cumhuriyet, 08.04.2010.

kat Bakiyev güneyde kendine taraftar toplamak umudunu kaybetmemiş, 13 Nisan'da Celalabad kentinde taraftarlarıyla birlikte yaklaşık 3000 kişinin katıldığı bir gösteri düzenleyerek burada halkın desteğini almıştır. 15 Nisan'da Oş'ta da bir gösteri düzenlemek istemiş, fakat sadece 500 kişi toplayabilmiştir. Bakiyev, taraftarları önünde konuşma yapmaya fırsat bulamadan kendisi ve destekçileri muhalif gruplar tarafından şehir meydanından taş ve sopalarla kovulmuştur.[7] Bakiyev Belarus Cumhurbaşkanı Lukaşenko'nun daha önce de yaptığı açık davet üzerine Belarus'a gitmiştir. Belarus'a gittikten sonra bir konuşma yaparak diğer ülkelerden de Bişkek'te kurulan geçici hükümeti tanımamalarını istemiş, mücadelesinden vazgeçmeyeceğini, "haydutların ülkenin kaderini değiştirmelerine izin vermeyeceğini" açıklamıştır. Bakiyev'in bu sözlerine karşılık Bişkek'teki geçici hükümetin idari yöneticisi Edil Baysalov bir açıklama yaparak, "devrik liderin sadece tutuklu olarak Kırgızistan'a dönebileceğini" söylemiştir.[8] Bakiyev'in tekrar Kırgızistan'a geri dönüşü mümkün görünmemektedir. Onun açıklamasına ilk tepki Rusya'dan gelmiştir. RF Dışişleri Bakanı S.Lavrov Bakiyev'in önceden yazılı istifa verdiğini, o yüzden yaptığı sözlü açıklamanın herhangi bir geçerliliği olmadığını söylemiştir.[9] ABD ve Avrupa Birliği de iktidar değişikliğini zaten önceden kabullenmiş durumdadırlar. Avrupa Birliği (AB) Dış İşleri Bakanı Catherine Ashton 20 Nisan Salı günü Kırgızistan'da yeni kurulan hükümete mali ve siyasi destek vereceklerini ancak bunun için ülkede demokrasi ve insan haklarının tesis edilmesi gerektiğini kaydetmiştir.[10] Benzeri açıklama daha önce ABD'den de gelmiştir. ABD Dışişleri Bakanı`nın Orta ve Güney Asya'dan sorumlu yardımcısı Robert Blake 15 Nisanda Bişkek'te yaptığı açıklamada Kırgız halkı ve geçici hükümetin Orta Asya'da örnek olabilecek bir demokrasi kurma şansı yakaladığını söylemiştir.[11]

> Bakiyev iktidar%n% peki"tirmek için kendi yak%nlar%n% önemli makamlara yerle"tirme, muhalif sesleri bask% ve y%ld%rmakla susturma, yolsuzluk ve rü"vet sayesinde ailesi ve yak%nlar%n%n zenginle"tirme yolunu seçmi"tir.

Böylece halkın desteğini alarak "Lale Devrimi" diye adlandırılan bir ayaklanmayla iktidara gelen Bakiyev yine başka bir ayaklanma ile görevinden uzaklaşmış oldu. Fakat bu defa iktidar "Kanlı Ayaklanma" ile değişti.

Anayasal Sürecin Başarı Şansını Etkileyen Faktörler

Geçici hükümetin başkanı R.Otunbayeva, demokratikleşme yolunda siyasi reformların yapılacağını açıklamıştır. Altı ay görev yapması planlanan geçici hükümet, anayasa çalışmaları ve devlet başkanlığı seçimi için uygun ortamı oluşturmak amacıyla faaliyet gösterecektir. Bu reformlar arasında önemli maddelerden biri de yeni anayasa yapımıdır. Anayasa yapımı demokrasiye geçiş veya siyasi rejimin değişim sürecinin önemli aşamalarından biridir.

---

7 Bakiyev'i O 'da konu turmadšlar; halk birbirine girdi, silahlar ate lendi, http://haberrus.com, 15.04.2010, Ош не возьмешь, http://www.vz.ru/politics/2010/4/15/393264.html

8 Bakiyev meydan okudu: stifa etti imi kabul etmiyorum, sadece ölüm beni durdurabilir, haberrus.com.21.04.2010.

9 Сергей Лавров: заявление Бакиева не имеет под собой никаких оснований, http://www.vesti.ru/doc.html?id=354790&cid=549

10 http://www.euractiv.com.tr/abnin-gelecegi/article/ab-kirgizistanin-demokrasi-arayin-destekliyor-009842

11 США выразили поддержку временному правительству Кыргызстана, http://www1.voanews.com/russian/news/former-ussr/Robert-Blake-Bishkek-2010-04-15-90935714.html, 15.04.2010.

a) Anayasa Geleneği ve Meşruiyet Sorunu

Demokrasiye geçiş veya siyasi rejim değişim sürecinin önemli aşamalarından biri anayasa yapımıdır. Post Sovyet ülkelerin ekseriyetinde anayasa yapımı süreci sağlıklı bir müzakere sürecinden geçmemiş, bu nedenle ya işlemez hale gelmiş ya da sıkça değiştirilmiştir. Kırgızistan anayasal geleneğine baktığımız zaman da bu özelliği görebilmekteyiz. Önce Sovyet dönemi anayasasında değişiklikler yapılarak geliştirilmiş, daha sonra yeni bir anayasa hazırlanarak kabul edilmiştir. Bağımsızlık sonrası Kırgızistan'ın ilk anayasası 5 Mayıs 1993'te kabul edilmiştir. Kırgızistan anayasası kabul edildikten sonra sıkça değişiklikler yapılmıştır. 10 Şubat 1996, 17 Ekim 1998'de anayasada ilaveler ve değişiklikler yapılmıştır. 24 Aralık 2001 tarihinde yapılan anayasa değişikliği ile Rusça resmi dil statüsü kazanmıştır. Şubat 2003'te anayasa metni baştan sona kadar değiştirilmiş ve halkoyuna sunularak kabul edilmiştir. Bakiyev döneminde yapılan anayasa değişiklikleri ve "reformlar" kendi iktidarını kişiselleştirmeye ve daha çok otorite sahibi olmaya yöneliktir.

K‰rg‰zistan•‰n yeni Anayasa yap‰m‰, siyasi gruplara sorunlar‰n‰ çözümlemeleri için bir f‰rsat olu"turmal‰d‰r. R‰zaya dayanmayan bir anayasa yeni istikrars‰zl‰klar‰n meydana gelmesine neden olacakt‰r.

Kırgızistan'ın yeni anayasa yapımı, siyasi gruplara sorunlarını çözümlemeleri için bir fırsat oluşturmalıdır. Rızaya dayanmayan bir anayasa beraberinde meşruiyet sorununu da getirecektir. Bu ise yeni istikrarsızlıkların meydana gelmesine neden olacaktır.

b) Halkın Güvenlik Sorunu Çözülmeli

Yeni yönetimin önemli sorunlarından biri ülkede istikrarın sağlanmasıdır. Ayaklanma sırasında çok sayıda yağma olayları gerçekleşmiş, büyük can ve mal kayıpları yaşanmıştır. Yağmaları önlemek için gönüllü birlikler (10-50 kişi arası) oluşturulmuştur. Bu önlemler saldırı ve yağmaları azaltmış, fakat önleyememiştir.

Güvenlik sorununun beraberinde getirdiği başka bir sorun da etnik çatışmaların patlak verebilme ihtimalidir. Kırgızistan'ın etnik yapısına baktığımız zaman jeopolitik konum ve tarihsel etkenlerden dolayı yaklaşık altı milyon olan nüfusunun % 35'i 80'den fazla etnik azınlıktan oluşmaktadır. Kırgızların ülke nüfusu içindeki oranı % 61,2 oranındadır. Nüfusun % 14'ünü ise Özbekler teşkil ediyor. Celalabad'da % 40, Oş'ta % 31,3 (Resmi verilerde Özbek azınlığın oranı % 31,3 olarak görülse de, gerçek oranının % 55-60 oranlarında olduğu ifade ediliyor) ve Batken'de % 14,4 oranında Özbek nüfus yaşıyor. Celalabad şehrinde Kırgız kültürünün, Oş şehrinde Özbek kültürünün hakim olduğu gözlemleniyor. Kırgızistan'ın en geri kalmış bölgelerinden biri olan Batken bölgesinde, Özbek azınlığın yanı sıra Tacik azınlık da yaşıyor. [12]

Bu hassas dönemde etnik azınlıkların sorunları ülkede istikrarsızlık kaynağı oluşturabilir. Bunun yanı sıra yurt içindeki ve yurt dışındaki bazı çevrelerin Kırgızlarla diğer etnik gruplar arasında çatışma çıkarabilme ihtimali de vardır. Nitekim bu olaylardan birisi başkent Bişkek'e yakın Ahıska Türkleri'nin yoğun olduğu Mayevka köyünde meydana gelmiştir. Sayıları 2 bini bulan coplu eşkıya çeteleri öncülüğünde köyü basan binlerce gösterici yerli halkın arazisine el koymak isteyince taşlı sopalı kavga çıkmıştır. Mayevka sabaha kadar talan edilmiş ve birçok ev kundak-

12 Naciye Saraç, Kırgızistan'daki Özbekler, Perşembe 22 Kasım 2007, http://www.turquie-news.fr/spip.php?article1014

lanmıştır. Yerli halk ile saldırganlar arasında silahların da konuştuğu çatışmalarda beş kişi hayatını kaybederken, 28 kişi de ağır yaralanmıştır. Ahıska Türklerine ait 15 ev yağma edildikten sonra kundaklanmıştır.[13] Geçici hükümet İçişleri Bakanlığı görevine Bolot Alimbekov'u getirirken, bölgeye gönderilen 600 polis de olayları bastırmada etkili olamamıştır. Yaklaşık 100 kişinin göz altına alındığı kaydedilmiştir.[14] "EurasiaNet"e konuşan 50 yaşındaki Ahıska Türkü Binali Dursunov'a göre köy halkı sadece Türk olduğu için yağmacı ve haydutların şiddetine maruz kalmıştır: "Onlar her tarafa koşarak bağırıyorlardı: 'Türkler, defolun buradan. Bura bizim toprağımızdır!' diyorlardı." Merkezi Asya Amerikan Üniversitesi sosyoloji profesörü Gülnara İbraeva'ya göre bu olay iktidar boşluğu nedeniyle meydana gelmiştir. Olaylara tanıklık etmiş İbraeva, yağmacıların çok iyi organize edildiklerini, bu işi para karşılığında yaptıklarından emin olduğunu söylemiştir.[15]

Nisanın 20'sinde yağmacılar Bişkek'in en büyük pazar yeri Dordoy'u basmıştır. Ruslar, eşkıyalardan korunmak için kapılarına, "Türk değil Rus'uz" levhaları asmak zorunda kalmışlardır. R.Otunbayeva bir açıklama yaparak asayişin sağlanması, baskı ve yasa dışı eylemleri sona erdirmek amacıyla İçişleri Bakanlığı, İstihbarat Teşkilatı ve Savunma Bakanlığı'nın ilgili birimlerine halkın can ve mal güvenliğinin korunması için talimat verdiğini söylemiştir. Vatandaşlara, aske-

13 Nerdun Hacıoğlu, Kırgızistan'da eşkıya Türklere saldırdı, Hürriyet, 21.04.2010.

14 Kırgızistan'da yine kan aktı; 5 ölü 30 yaralı, http://haberrus.com/gundem/2633-Kirgizistanda-yine-kan-akti--5-olu-30-yarali.html, 20.04.2010.

15 Дэвид Триллинг, Кыргызстан: межэтническая напряженность пугает Бишкек, http://www.newsland.ru/News/Detail/id/492404/cat/94/, 21.04.2010.

ri birimlere ve sivil tesislere yönelik saldırıları önlemek için faillere karşı ateş açma emri verilmiştir.[16] Yağmaların ve katliamların önlenmemesi geçici yönetim için büyük sıkıntılar çıkarabilir. Türklerin can ve mal güvenliğinin sağlanamaması geçici hükümetin Türkiye ile sorunlar yaşanmasına neden olabilir. Türkiye'nin Bişkek büyükelçisi Kırgızistan geçici yönetimi ile de temasa geçerek önümüzdeki günlerde bölgede daha ciddi katliamların yaşanmaması için köylere Kırgız polis devriyesi yerleştirilmesi talebinde bulunmuştur. Bu gelişmeler bir taraftan "Rus azınlığın korunması" amacıyla bölgeye Rusya'nın daha etkin müdahalesine neden olacaktır. Rusya Devlet Başkanı D. Medvedev, Rus azınlığın korunması amacıyla bu ülkedeki askeri üssünü devreye sokma kararı almıştır. Üstelik 500 Rus askerin Kırgız güvenlik güçlerine yardım etmesi için yasal formül arayışına girilmiştir.[17] Mevcut durumda Kırgızistan'ın en büyük sorunlarından birisi etnik bazda çatışmaların meydana gelme tehlikesidir. Böyle bir çatışmanın yaşanması yeni yönetimin olayları kontrol edememe riskini de doğuracaktır.

c) Sosyo-Ekonomik Sorunların Çözümünde Somut Adımlar Atılmalı

Dış etkenler her ne kadar önemliyse de Bakiyev'i iktidardan uzaklaştıran ana neden ülke içindeki ağır sosyoekonomik durumdur. Bakiyev Kırgız halkının beklentilerini karşılayamamış, ülke sorunlarını kamuoyu desteği ile değil, baskıcı yöntemlerle aşmaya çalışmıştır. Bardağı taşıran son damlalardan biri de Cumhurbaşkanlığına bağlı Yatırım, İnovasyon ve Kalkınma Merkez Ajansı'nın kurulması ve başına Bakiyev'in oğlu Maksim Bakiyev'in gelmesidir.

Kırgızistan dünyadaki en fakir ülkelerdendir. Kişi başına düşen gelir 780 Dolardır. Halkın yaklaşık %35'i yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Bakiyev baskıcı yöntemlerle siyasi özgürlükleri kısıtlayarak ekonomik reformları başarılı bir şekilde gerçekleşeceği ortamı oluşturmak istiyordu. Fakat bir taraftan da küresel ekonomik kriz zaten zayıf olan Kırgız ekonomisi üzerinde oldukça olumsuz etki yapmıştır. Dünya Bankası 2009 ekonomik verilerine göre Kırgız ekonomisinde %1'lik bir büyüme yaşanırken son birkaç yılda fiyatlarda %20'lik bir artış yaşanmıştır.[18]

d) Dış Etkenler Dengelenmeli

Bakiyev'in Rusya-ABD arasındaki rekabetin kurbanı olduğu söylenmektedir. Darbenin dış dinamikleri arasında Bakiyev'in Rusya-Çin-ABD dengesini sağlam kuramaması, bu güçlerin hepsinden yana görünmesi ve giderek ABD'ye daha fazla yanaşması olarak özetlenebilir. Bakiyev ABD tarafından desteklenerek iktidara getirilmiş, kısa bir süre sonra Rusya ve Çin saflarına katılmış, ama son dönemde yeniden ABD ile yakın ilişkiler içerisine girmişti.[19] Ayaklanmanın hemen ardından Beyaz Saray'dan yapılan açıklamada, Kırgızistan'daki olayların endişe ile izlendiği belirtilerek, taraflardan itidalli davranmaları istenmiştir. Ülke sınırları içindeki Rus üssünde yoğun güvenlik önlemleri alınmıştır. Rusya ise hava üssüne 150 paraşütçü yollanmıştır.[20]

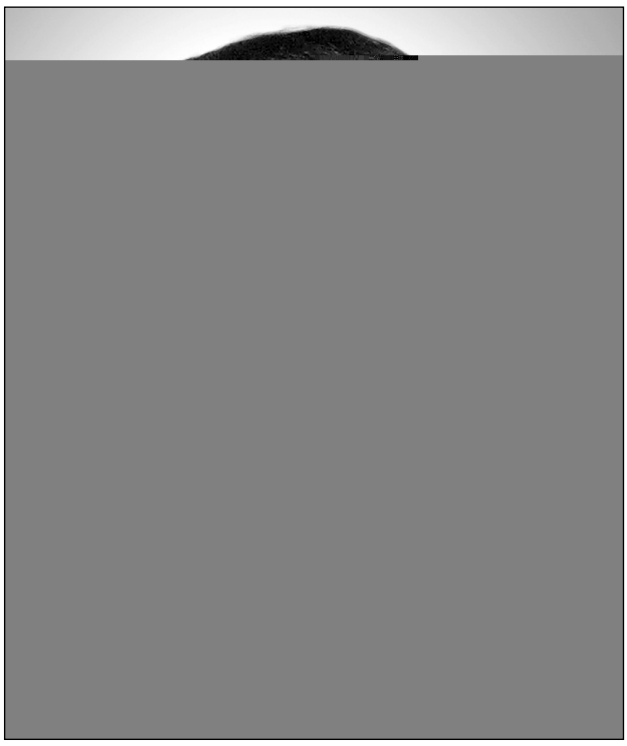
16 Правоохранителям Киргизии разрешили стралять по мародерам, http://www.regnum.ru/news/1275978.html

17 Nerdun Hacıoğlu, Kırgızistan'da eşkıya Türklere saldırdı, Hürriyet, 21.04.2010.

18 Кыргызстан: бизнес и политика, http://www.bbc.co.uk/russian/business/2010/04/100408_kyrgyz_business.shtml

19 Sinan Ogan, Kırgızistan'da Devrim Süreci Tamamlanıyor, http://turksam.org/tr/a1975.html

20 Ситуация в Бишкеке начинает стабилизироваться (Киргизия) http://regnum.ru/news/1271817.html

Jeostratejik açıdan Kırgızistan'ın önemli bir konuma sahip olduğu tartışmasız bir gerçekliktir. Bişkek, Kazakistan'ın en büyük şehirlerinden biri olan Almatı'ya sadece 200 km mesafededir. Kırgızistan'ın Tanrı dağlarındaki konumu ona bölgede Çin hareketini izleme imkânı sunmaktadır. Stratejik konuma bakınca, Kırgızistan'ın kontrolü Kazakistan'a, Özbekistan, Tacikistan'a ve Çin'e baskı imkânı sunmaktadır. Dolayısıyla Kırgızistan Rusya'nın eski gücüne tekrar ulaşabilmesi açısından son derece önemlidir.[21]

Rusya-ABD-Çin rekabet ekseninde bulunan bir Kırgızistan'ın çok fazla dış baskıya maruz kalmaması için denge politikası yürütmesi zorunludur. Aksi takdirde konumu, iç dinamikleri, sosyokültürel yapısı ve büyüklüğü itibariyle dış müdahalenin kolay yapılabileceği bu ülkede istikrarlı ve sürdürebilir bir gelişme sürecinin yakalanması kolay olmayacaktır.

Fakat şunu kesinlikle vurgulamak gerekmektedir. Her ne kadar dış güçlerin baskısına maruz kalsa da ülke içinde sağlam bir halk desteği bulunan iktidarın yıkılması kolay değildir.

e) Toplumsal Mutabakat Sağlanmalı

Post komünist darbelerin yaşandığı ülkelerde göreve gelmiş yeni iktidarların otokrasiye yönelmesindeki en önemli faktör ekonomik olanaklardır. Kırgızistan ise post Sovyet ülkeleri arasında en fakir ülkelerdendir ve buradaki iktidarların ekonomik güç biriktirerek güçlü otokratik yönetim şekillendirme olanakları zayıftır. Bu yüzden iktidarda bulunan güçler öncelikle kamuoyu desteğini sağlama formülü üzerinde düşünmelidirler. Halkın yaşam standartlarında herhangi bir iyileşme yapmadan, sağlıklı bir reform gerçekleşmeden kamuoyu desteğinin kazanılması imkansızdır. Buradaki tek alternatif, halkın mümkün olduğu kadar geniş şekilde temsil edildiği, mutabakata dayalı bir yönetim sisteminin benimsenmesidir. Bu yönetim sistemi bir taraftan halkın sorunlarını çözmeye çalışırken diğer taraftan reformların gerçekleşmesi yönünde somut adımlar atmalıdır.

Riskli Yol Ayrımında: Demokrasi veya Diktatörlük

Geçici hükümet yeni siyasi rejime geçişin takvimini belirlemiş bulunmaktadır.

- 25 Nisan 2010'da yeni anayasa metni halkın müzakeresine sunulacaktır.

21 Güçlü Bir Rusya'ya Evet Ama…, http://21yyte.org/tr/yazi.aspx?ID=4145&kat1=1, 21.04.2010.

- 27 Haziran 2010'da yeni anayasanın kabulüne ilişkin referandum yapılacaktır.

- 10 Ekim 2010'da Parlamento seçimleri yapılacaktır.[22]

Kırgızistan yeni bir sürece girmiş bulunmaktadır. Bu sürecin kolay olmayacağı besbellidir. Başarısız olma riski içermektedir. Kaynak kıtlığı olan bir ülkede sosyo-ekonomik reformlar nasıl gerçekleştirilecektir? Devrimi yapan elitlerin arasında dayanışma ve görüş birliği nereye kadar devam edecek? Tüm bunlar yanıtı zor sorulardır. Geçici Kırgız hükümeti bir an önce yeni siyasi rejime geçişi hızlandırmaya çalışmaktadır. Etnik çatışmaların meydana gelme tehlikesi vardır. Geçici hükümet başkanı yardımcısı Ömürbek Tekebayev "Kırgızistan bundan sonra hakimiyetin bir elde birikmesine müsaade etmeyecek" diyor. 27 Haziran 2010'da Roza Otunbayeva'nın geçici cumhurbaşkanlığı görevinin halka onaylatılması söz konusudur.

Bu hassas dönemde etnik az%nl%klar%n sorunlar% ülkede istikrars%zl%k kayna¤% olu"turabilir. Bunun yan% s%ra yurt içindeki ve yurt d%"%ndaki baz% çevrelerin K%rg%zlarla di¤er etnik gruplar aras%nda çat%"ma ç%karabilme ihtimali de vard%r.

Cumhurbaşkanlığının yetkileri önemli ölçüde sınırlandırılacak, dokunulmazlığı kaldırılacak, aile fertlerinin geçimleri devlet bütçesinden karşılanmayacaktır. Doksan sandalyeli parlamentoda hiçbir parti 50'den fazla sandalyeye sahip olamayacaktır. Bu mekanizma cumhurbaşkanının vetolarının iktidar partisi tarafından tek başına aşılmasını engelleyecektir. Başbakan Meclis karşısında sorumluluk taşıyacaktır.[23]

Demokrasiye geçiş sürecinde seçimlerin adil ve hukuk hükümleri çerçevesinde gerçekleştirme mekanizması çok önemlidir. Geçici hükümet bunun için yeni sayılabilecek bir formül geliştirmiştir. Yüksek Seçim Komisyonu üyelerinin üçte biri sivil toplum örgütleri tarafından, üçte biri BM tarafından, geriye kalan üçte biri ise siyasi partiler tarafından belirlenecektir. Böyle bir mekanizmayla seçimlerin adil ve şeffaf, aynı zamanda hukuk ihlallerine müsaade etmeden yapılabileceği düşünülmektedir.[24] Kırgızistan yeni bir yol ayrımındadır. Aslında hazırlayacağı yeni anayasa ve hükümet rejimi bu zamana dek ülkede hakim olmuş rejime ve uygulamalara karşı bir tepki özelliğine sahiptir. Özellikle klan yapısının güçlü olduğu topluluklarda parlamenter rejimlerin çok esnek olduğu, sürekli istikrarsızlık doğurduğu bilinen bir gerçekliktir. Fakat başkanlık rejimlerinin de demokrasi açısından başarılı olduğu pek fazla örnek yoktur. Özellikle bu rejim demokratik gelenek ve kurumlardan yoksun, siyasal kültür düzeyi düşük olan topluluklarda çok sakıncalı sonuçlar doğurabilir. Tüm artı ve eksileri bir arada değerlendirildiğinde Kırgızistan'da toplumsal mutabakata dayalı başarılı bir süreçle parlamenter demokrasi rejimine geçilmesi en isabetli yol olarak gözükmektedir. **21. YÜZYIL**

22 Конституционный референдум в Киргизии пройдет 27 июня, http://www.rian.ru/politics/20100422/225349310.html

23 Виктория Панфилова, Президенту Киргизии оставят только портфель, http://www.ng.ru/cis/2010-04-20/1_kirgizia.html, 2010-04-20.

24 Конституция Киргизии изменится кардинально - вице-премьер, http://www.newskaz.ru/world news/20100417/535521.html